

Tárgytematika / Course Description

Szókészlettan, jelentéstan és mondattan I.

ANMATA1341

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: Dőryné dr. Zábrádi Orsolya

Félév / Semester: 2015/16/2

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 1/1/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A MAGYAR NYELV TANTÁRGY CÉLJA ÉS FELADATAI

Cél

- a) A tudatos, igényes nyelvhasználat, a biztos helyesírás, a rendszeres szakirodalmi olvasási igény kialakítása.
- b) A szóbeli és írásbeli szövegek szerkesztése, alkotása, a szófaji, alaktani, szóalkotástani és a velük összefüggő helyesírási ismeretek megalapozása, elmélyítése.

Feladatok

Szókészlet-, valamint szókincstani és lexikográfiai alapismeretek elsajátítása

Mondatelemzési gyakorlottság szerzése az egyszerű mondatok körében

Az egyszerű mondatok írásjeleihez kötődő helyesírási szabályok elsajátítása.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

A félév tananyaga

Célok: A magyar nyelv tudatos és igényes felhasználása

Helyesírási jártasság kialakítása, helyesírási tudatosság megvalósítása

Az önálló szakirodalmi tájékozódás megalapozása, elmélyítése.

Feladatok:

1. A mondattan elméleti ismereteinek elsajátíttatása
2. Elemzési jártasság kialakítása az egyszerű és összetett mondatok körében
3. A szinteződés és tömbösödés megértése
4. A mondattanhoz kapcsolódó helyesírási gyakorlatok elvégzetése.

Tananyag:

1. Előadás:

Szókincstan. A szókészlet általános kérdései. A szókészlet állandósult nyelvi elemei. A magyar szókészlet nagysága. Az egyén szókincse. A szókincs tagolódása. Szótárak.

Szeminárium:

Szókészlet- és szókincstani gyakorlatok. Szótárfajták.

2. Előadás:

A jelentéstan. A szemantika helye a szemiotikában és a nyelvtudományban. Történeti áttekintés.

Szeminárium:

Jelentéstani levezetések és gyakorlatok. Metaforikus és metonimikus jelentésváltozások vizsgálata.

3. Előadás:

A jelentés meghatározása (a jelentés mint szabály és használati érték). A jelentésváltozás és jelentésszűkítés.

Szeminárium:

Jelentéstani gyakorlatok.

4. Előadás:

A metaforikus jelentésváltozások. A metonimikus jelentésváltozások.

Szeminárium:

A középiskolai mondattani ismeretek felelevenítése (elemzési gyakorlatok)

5. Előadás:

A jelentésaspektusok. Reális és formális viszony a szóalak és a jelentés között.

Szeminárium:

A mondatfajták felismerése. Elemzési gyakorlatok. Az egyszerű mondat írásjelei.

6. Előadás:

A jelentésmező. A szinonimák.

Szeminárium:

Zh. az öt előadás elméleti és gyakorlati anyagából. Elemzési gyakorlatok: az alany és az állítmány fajtáinak felismerése.

7. Előadás:

A mondat tárgy. A mondat meghatározása.

Szeminárium:

A szó szerkezet fajtáinak felismerése – elemzési gyakorlatok Zh: Az egyszerű mondatok írásjelei (helyesírási gyakorlati feladatok a zh-ban).

8. Előadás:

A mondat fajtái (A mondatfajták csoportosítása)

Szeminárium:

A hagyományos és funkcionális nyelvtani elemzés egybevetése.

9. Előadás:

A mondat fő részei: az alany és az állítmány.

Szeminárium:

Mondatfunkciós részek és szerkezettagok megkülönböztetése.

10. Előadás:

A szintagma fogalma SAUSSURE és DEME alapján.

Szeminárium:

Elemzési gyakorlatok az egyszerű mondatok köréből.

11. Előadás:

A mondatrészek halmozása és szerkesztése. Az egyszerű mondatok funkcionális elemzése. A szószerkezet és mondatrész viszonya.

Szeminárium:

Elemzési gyakorlatok az egyszerű mondatok köréből.

12. Előadás:

Szinteződés és tömbösödés az egyszerű mondatokban.

Szeminárium:

Elemzési gyakorlatok az egyszerű mondatok köréből.

13. Előadás:

A bővítmények I.: a határozók rendszere.

Szeminárium:

Zárthelyi dolgozat az egyszerű mondatok elemzése köréből.

14. Előadás:

A bővítmények II.: a tárgy és a jelzők.

Szeminárium:

A félévi munka értékelése, a gyakorlati jegyek kiadása.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A félév zárása aláírással és évközi jeggyel történik.

Követelmények:

A hallgató

- Ismerje meg a magyar szókészlet és szókincs főbb jellemzőit, szerezzen jártasságot a főbb szótárak használatában!
- Ismerje fel a főbb jelentésváltozási jelenségeket!
- Legyen tisztában a szövegcentrikus mondatelemzéssel!
- Rendelkezzen megfelelő ismeretekkel a szöveg és a mondat összefüggéseiről!
- Ismerje fel a mondat felépítését, a bővítmények mondatbeli szerepét!
- Helyesírási teljesítménye feleljen meg a félév során vele szemben támasztott követelményeknek!
- Teljesítsen minden zárthelyi dolgozatot legalább elégséges szinten!
- Vegyen részt aktívan a szemináriumok munkájában!

Az aláírás feltételei:

A követelmények címszó alatt felsoroltak teljesítése.

Az évközi jegy megszerzésének feltételei:

A zárthelyi dolgozatok feladatainak legalább elégséges szintű teljesítése.

Az elégtelen évközi jegy pótlásának feltételei:

- A mondattan elméletéből történő szóbeli beszámoló.
- Komplex mondatelemzési zárthelyi dolgozat megírása a félév teljes anyagából.
- Helyesírási dolgozat írása a félév anyagához kapcsolódó témakörökből.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Ajánlott irodalom:

Magyar grammatika (Szerk.: Keszler Borbála) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.

A magyar nyelv könyve (szerk. Adamikné Jászó Anna) Trezor Kiadó Bp. 1993.

Magyar nyelv (szerk. Farkas Ferenc) J11-1043

Feladatgyűjtemény (szerk. Farkas Ferenc) J11-1045

Magyar nyelvészeti szöveggyűjtemény (szerk. Hangay Zoltán) J11-1033

A magyar helyesírás szabályai 12. kiadás. Akadémiai Kiadó. Bp. 2015.

Deme László: A beszéd és a nyelv. Tankönyvkiadó. Bp., 1978. 59-92 p.

Hernádi Sándor: Helyesírási önképző (2. átdolgozott kiadás). Gondolat. Bp., 1988.

Magyar nyelvi gyakorlókönyv. Szerk. Hangay Zoltán. Trezor Kiadó. Bp., 1992.

Nagy Lajos, Cs.: Helyesírási gyakorlókönyv. Trezor Kiadó. Bp., 1989.

Rácz Endre-Szemere Gyula: Mondattani elemzések. Tankönyvkiadó. Bp., 1985.

Szemere Gyula: Hogy is írjuk? (2. átdolgozott kiadás). Gondolat Bp., 1987.

Vörös Ferenc: Helyesírási tréningek. Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet. Győr, 1993.

Vörös Ferenc: Legyen biztos helyesírásunk! Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1996.

Galgóczi László: A magyar nyelv I. A nyelvi rendszer. A szöveg, a mondat és a szófajok. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1992.

Bárdosi Vilmos – Kiss Gábor: Közmondások. Tinta Könyvkiadó, 2005.

Bárdosi Vilmos – Kiss Gábor: Szólások. Tinta Könyvkiadó, 2005.

Kiss Gábor – Bárdosi Vilmos: Szinonimák. Tinta Könyvkiadó, 2008.

Parapatics Andrea: Szlengszótár. Tinta Könyvkiadó, 2008

Győr, 2016. január 26.